AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 1.6.2005
COM(2005) 224 végleges

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

Megkülönböztetésmentesség és esélyegyenlőség mindenki számára – Keretstratégia

{SEC(2005) 689}

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

Megkülönböztetésmentesség és esélyegyenlőség mindenki számára – Keretstratégia

(EGT vonatkozású szöveg)

1. BEVEZETÉS – A SZAKPOLITIKAI HÁTTÉR

Az Európai Unió elkötelezte magát amellett, hogy mindenki számára támogatást nyújt az alapvető jogokat, a megkülönböztetésmentességet és az esélyegyenlőséget illetően.

Az EU sok éve élen jár a nemi alapon történő megkülönböztetés leküzdésére irányuló erőfeszítések, valamint a nők és férfiak közötti esélyegyenlőség előmozdítása terén. Újabban pedig intézkedéseket tett a faji vagy etnikai származás, vallás vagy meggyőződés, fogyatékosság, kor és szexuális beállítottság alapján történő megkülönböztetés elleni védelem érdekében.

Ezek az erőfeszítések eredményekkel jártak, beleértve a világ legátfogóbb és legszéleskörűbb megkülönböztetés elleni jogszabályainak kidolgozását. Mindazonáltal további intézkedésre van szükség e jogi keret teljeskörű és hatékony végrehajtásának és betartatásának biztosítása céljából. Az olyan személyes jellemzők mint a nem, etnikai származás, kor, szexuális beállítottság vagy fogyatékosság egyeseket továbbra is megakadályoznak abban, hogy teljes mértékben kibontakoztassák képességeiket. A megkülönböztetés hátrányosan hat az egyén életére. A gazdaságra és társadalom egészére is kedvezőtlenül hat. Ezen túlmenően aláássa az egyenlőség és a jogállamiság mint alapvető európai értékek iránti bizalmat és ezek támogatását.

Létfontosságú a foglalkoztatás, képzés és egyéb lehetőségek útjában álló akadályok hatékony felszámolása. Márpedig nehéz lesz az EU számára a saját maga által kitűzött, a gazdasági és foglalkoztatási növekedésre vonatkozó ambíciózus célok elérése, ha egyeseket a nem, fogyatékosság, faji hovatartozás, kor vagy egyéb okok alapján történő megkülönböztetés miatt kizárnak bizonyos munkakörökből és lehetetlenné teszik számukra az előmenetelt. A megkülönböztetés leküzdésének és a hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci integrálásának szükségességét fokozzák azok a demográfiai kihívások, amelyekkel az EU-nak szembe kell néznie: az EU munkaképes lakossága a következő 25 évben több, mint 20 millió fővel csökken.

Nyilvánvaló, hogy nem elegendő a megkülönböztetés elleni jogszabályok egyéni szinten történő végrehajtása és betartatása az egyenlőtlenség sokrétű és mély gyökerekkel rendelkező, az egyes csoportok által megélt formáinak leküzdéséhez. Túl kell lépni az egyénekkel szembeni egyenlőtlen elbánás megelőzését célzó megkülönböztetés elleni szakpolitikákon. Az EU-nak fokoznia kell erőfeszítéseit a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség előmozdítására azon strukturális korlátok megszüntetése céljából, amelyekkel a bevándorlók, az etnikai kisebbségek, a fogyatékkal élő személyek, az idősebb és fiatalabb dolgozók és egyéb rászoruló csoportok szembesülnek.

Az EU-nak régmúltra visszanyúló tapasztalata van a nemi alapon történő megkülönböztetés leküzdésében és a nemek közötti egyenlőség előmozdításában. Folytatni fogja az egyedi intézkedések kidolgozását ezen a téren. A Bizottság nemrégiben javasolta az új, Nemek

Közötti Egyenlőség Európai Intézetének létrehozását az EU-intézmények és a tagállamok támogatására a nők és férfiak közötti esélyegyenlőség előmozdítása és a nemi alapon történő megkülönböztetés leküzdése érdekében[1]. A Bizottság úgy tervezi, hogy 2006-ban terjeszti elő a jelenlegi, nemek közötti egyenlőség keretstratégia (2001–2005) nyomon követését célzó javaslatokat. E közlemény szolgál majd ütemtervként jövőbeli tevékenységek számára a nemek közötti esélyegyenlőség terén.

Ezen túlmenően az EU-nak fontolóra kell vennie, hogyan ültethetné át a nemi alapon történő megkülönböztetés leküzdése és a nemek közötti egyenlőség előmozdítása terén szerzett tapasztalatait a megkülönböztetés más területeire. A nemek közötti egyenlőség elvével összhangban figyelembe kellene vennie, hogy a nők és férfiak milyen különböző módokon szembesülnek a faji vagy etnikai származás, vallás vagy meggyőződés, fogyatékosság, kor és szexuális beállítottság alapján történő megkülönböztetéssel. Egyes területeken helyénvaló lehet megfontolni a megkülönböztetésmentesség és a nemek közötti egyenlőség előmozdítása integrált megközelítésének kidolgozását. Ezen integrált megközelítésnek figyelembe kellene vennie azt a tényt, hogy néhány ember több alapon kialakuló összetett megkülönböztetést élhet meg.

A megkülönböztetés leküzdését, valamint az esélyegyenlőség előmozdítását célzó szakpolitikák végrehajtása mellett az EU továbbra is támogatni fogja az egyedi fellépéseket az Európai Bizottság által 2003-ban javasolt, a fogyatékosság területére vonatkozó többéves cselekvési tervvel összhangban[2]. 2005 decemberében jelenik meg az EU első kétéves jelentése a fogyatékkal élők helyzetéről.

2. VÁLASZADÁS AZ ÉRDEKELT FELEK AGGÁLYAIRA – A ZÖLD KÖNYVRE VONATKOZÓ KONZULTÁCIÓ EREDMÉNYE

E közlemény az Európai Bizotság által 2004. május 28-án elfogadott „*Equality and non-discrimination in an enlarged EU"* („Egyenlőség és diszkriminációmentesség a kibővített EU-ban") c. zöld könyvre támaszkodik.[3] Figyelembe veszi a nemzeti hatóságok, az egyenlőséggel foglalkozó szakosított szervek, a nem kormányzati szervezetek, a regionális és helyi hatóságok, a szociális partnerek, a szakértők és a társadalom egyes tagjai által benyújtott észrevételeket, valamint reakciókat. (Összesen több, mint 1500 hozzászólás érkezett.)

A konzultáció megerősítette, hogy nagy érdeklődés és támogatás mutatkozik az EU e területet érintő tevékenysége, valamint a nemek közötti egyenlőség előmozdítására irányuló egyedi intézkedése iránt. A válaszadók túlnyomó többsége úgy vélte, hogy az Uniónak „fokoznia kell a nemi hovatartozás, faji vagy etnikai származás, vallás vagy meggyőződés, fogyatékosság, kor és szexuális beállítottság alapján történő megkülönböztetés leküzdésére tett erőfeszítéseit a csatlakozást követően."

A konzultáció kiemelte a további intézkedés szükségességét az EK jelenlegi, megkülönböztetés elleni jogszabályai hatásának maximalizálása érdekében. Ez magában foglalta a nemzeti jogba való átültetés folyamatának befejezésére, valamint a tudatosság erősítésére irányuló intézkedést. Egyes válaszadók kiemelték a további intézkedések szükségességét a jelenlegi jogi keret kiegészítése céljából, beleértve további lehetséges EK-

---

1 COM(2005) 81, 2005.3.8.

2 *Equal opportunities for people with disabilities – a European Action Plan* (A fogyatékkal élő személyek esélyegyenlősége: európai cselekvési terv) COM(2003) 650., 2003.10.30.

3 COM(2004) 379. A zöld könyv szövege és a beérkezett részletes hozzászólások a következő honlapon érhetők el:http://europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/policy/aneval/green_en.htm

jogszabályokat az EK-Szerződés 13. cikke alapján. Mások vélekedése szerint ez korai és kiemelték a szubszidiaritás elve figyelembevételének, valamint a további jogalkotás lehetséges gazdasági költségei és előnyei felmérésének szükségességét.

A túlnyomó többség támogatta a további intézkedést az adatgyűjtés terén a megkülönböztetés jobb megértése, valamint a területre vonatkozó hatékony szakpolitikák kidolgozása és ellenőrzése céljából. Mindazonáltal aggályok is felmerültek a magánélet védelmének, valamint az arra vonatkozó elővigyázatosságnak a szükségességét illetően, hogy milyen adatokat kell gyűjteni és ezek mi módon kerüljenek feldolgozásra.

A zöld könyvvel kapcsolatos írásos válaszok nagy többsége kiemelte a szakpolitika fejlesztésének támogatására, valamint a megkülönböztetés elleni jogszabályok végrehajtására irányuló EU-finanszírozás hozzáadott értékét. A jövőbeli EU-finanszírozásra vonatkozóan meghatározott három fő prioritás a tájékoztatás és a tudatosság erősítése, a megkülönböztetés elleni jogszabályok hatásának elemzése és ellenőrzése, valamint a megkülönböztetés elleni küzdelemben érintett csoportok hálózatba szervezése. A válaszok továbbá kiemelték az összes érdekelt fél szakpolitikai fejlesztésbe történő bevonásának fontosságát európai, nemzeti, regionális és helyi szinten.

A zöld könyv kiemelte az EU számos olyan szakpolitikai területét, amelyek hozzájárulhatnak a megkülönböztetésmentesség elvének megvalósításához. A zöld könyvvel kapcsolatos válaszok egy arra vonatkozó konszenzus körvonalalait tükrözték, hogy hasznos lenne számos EU-szakpolitikai területen megkezdeni az irányvonalak kijelölését az egyenlőséggel és megkülönböztetésmentességgel kapcsolatos megfontolásokra vonatkozóan.

Széleskörű egyetértés volt azzal kapcsolatban is, hogy az EU-nak támogatnia kell az egyenlőség előmozdítására, valamint az EK-Szerződés 13. cikkében meghatározott valamennyi ok alapján történő megkülönböztetés leküzdésére irányuló közös erőfeszítéseket. Mindazonáltal a válaszadók kiemelték annak szükségességét is, hogy továbbra is különös hangsúlyt kell fektetni a nemek közötti egyenlőség előmozdítására.

3. A MEGKÜLÖNBÖZTETÉSMENTESSÉG ÉS ESÉLYEGYENLŐSÉG KERETSTRATÉGIÁJA

3.1. A megkülönböztetés elleni hatékony jogi védelem biztosítása

Csaknem öt év telt el a faji vagy etnikai származás, vallás vagy meggyőződés, fogyatékosság, kor és szexuális beállítottság alapján történő közvetlen és közvetett megkülönböztetés tilalmát elrendelő EK-jogszabályok[4] elfogadása óta. A 2000-ben elfogadott két irányelv kiegészítette a nemi alapon történő megkülönböztetés területére vonatkozó jelentős EK-jogszabálygyűjteményt.

Az irányelvek magukban foglalják a közvetlen és közvetett megkülönböztetésre, valamint a zaklatásra vonatkozó részletes fogalommeghatározásokat. Azt is jelzik, hogy korlátozott számú esetekben jogos lehet bizonyos kivételeket tenni az egyenlő elbánás elve alól.

Az elmúlt néhány évben az EK megkülönböztetés elleni jogszabályai szerte az EU-ban jelentős közvetlen változásokat eredményeztek a nemzeti jogban. Mindazonáltal a Bizottság aggályainak hangot adva állapítja meg, hogy egyes fontos rendelkezések még nem minden tagállamban lettek teljes mértékben átültetve a nemzeti jogba.

---

[4] A Tanács 2000/43/EK irányelve (2000. június 29.) a személyek közötti, faji vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról (HL L 180., 2000.7.19.) és a Tanács 2000/78/EK irányelve (2000. november 27.) a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról (HL L 303., 2000.12.2., 16. o.).

Egyes tagállamokban különösen aggasztó a hatékony és forrásokkal megfelelően ellátott, az áldozatoknak független segítséget nyújtani képes, egyenlőséggel foglalkozó szervek hiánya. Ugyancsak aggasztó, hogy nem fordítanak figyelmet az új, megkülönböztetésellenességgel kapcsolatos jogokra vonatkozó információk terjesztésére. Tájékoztatás és különleges segítségnyújtás nélkül a megkülönböztetés áldozatai rendkívül nehezen tudják jogaikat érvényesíteni.

A Bizottság már számos tagállam ellen indított jogsértési eljárásokat és továbbra is szigorúan ellenőrizni fogja a nemzeti jogba való átültetés terén tett előrehaladást. A Bizottságnak 2006-ban kell jelentést tennie a 2000/43/EK és a 2000/78/EK irányelv nemzeti jogba való átültetésének helyzetéről, beleértve – amennyiben szükséges – a javaslatok felülvizsgálatát és az irányelvek frissítését.

Az is nyilvánvaló, hogy a jogszabályok átültetésén túlmenően egy ideig változatlanul szükség lesz további intézkedésekre annak biztosítására, hogy a megkülönböztetés elleni jogszabályokat hatékonyan hajtják végre és kényszerítik ki az EU-n belül. A kiemelt intézkedési területek a következőket foglalják magukban:

- célzott képzésre és intézményfejlesztésre irányuló intézkedések egyenlőséggel foglalkozó szakosított szervek, bírók, jogászok, nem kormányzati szervezetek és szociális partnerek számára,
- az érdekelt felek hálózatba szervezése és a köztük megvalósuló tapasztalatcsere,
- a tudatosság erősítése és információterjesztés az európai és nemzeti, megkülönböztetés elleni jogi rendelkezéseket illetően.

A hatékonyság érdekében ezek az intézkedések együttes erőfeszítéseket igényelnek az összes érdekelt fél részéről európai, nemzeti és regionális szinten. Amennyiben szükséges, EU-támogatás áll majd rendelkezésre a megkülönböztetés leküzdésére irányuló közösségi cselekvési program, 2007 után pedig a PROGRESS-program révén.

Ezenkívül a Bizottság reméli, hogy a Tanács hamarosan megállapodást tud elérni a 2001-es, a rasszista alapon történő bűnözésre – beleértve a zsidóellenességet és az egyéb vallási kisebbségek elleni támadásokat – vonatkozó közös rendelkezéseit megállapító kerethatározatra tett javaslatát illetően.

Az EU egyéb kezdeményezései kiegészítik a jogi keretet a megkülönböztetés leküzdése területén azáltal, hogy kedvezőbb feltételeket teremtenek azok számára, akik megkülönböztetés vagy egyéb okok miatt kerülhetnek hátrányos helyzetbe. Ezek a kezdeményezések magukban foglalják a harmadik országok huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező állampolgárainak jogait megállapító EU-jogszabályt[5], valamint a szociális biztonság összehangolására vonatkozó EU-előírások harmadik országok állampolgáraira való kiterjesztésére vonatkozó jogszabályt[6].

✓ Éves átfogó jelentés a 2000/43/EK és a 2000/78/EK irányelv rendelkezéseit átültető nemzeti végrehajtási intézkedésekről (jogi szakértők csoportja)

✓ A Bizottság Tanácshoz és Parlamenthez intézett jelentéseinek közzététele 2006 elején a 2000/43/EK és a 2000/78/EK irányelv nemzeti jogba való átültetésének helyzetéről

[5] A Tanács 2003/109/EK irányelve (2003. november 25.) a harmadik országok huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező állampolgárainak jogállásáról (H L L 16., 2004.1.23., 44–53. o.).

[6] A Tanács 2003. május 14-i 859/2003/EK rendelete (HL L 124., 2005.5.20.).

✓ Kísérő intézkedések EU-finanszírozása a megkülönböztetés leküzdésére irányuló közösségi cselekvési program, 2007 után pedig a PROGRESS-program révén

3.2. A további intézkedés szükségességének felmérése a jelenlegi jogi keret kiegészítése céljából

A jelenlegi EK jogi keret értelmében tilos a faji alapon történő megkülönböztetés a következő területeken: foglalkoztatás, képzés, oktatás, szociális védelem, szociális előnyök, valamint árukhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés (2000/43/EK irányelv). A vallás vagy meggyőződés, kor, fogyatékosság és szexuális beállítottság alapján történő megkülönböztetés elleni védelem alkalmazási területe a foglalkoztatásra, munkavégzésre és szakképzésre korlátozódik (2000/78/EK irányelv). A 2004/113/EK irányelv kiterjeszti a nemi alapon történő megkülönböztetés elleni védelmet az áruk és szolgáltatások területére, kivéve azokat az egyéb területeket, amelyek a 2000/43/EK irányelv hatálya alá tartoznak.

A Bizottság elismeri az egyes érdekelt felek arra vonatkozó igényeit, hogy intézkedésre kerüljön sor a különböző alapokon történő megkülönböztetés elleni védelem szintje és alkalmazási területe közötti különbségek kezelésére. Tekintve a meglévő jogi keret megfelelő működésének biztosítását célzó további erőfeszítések iránti igényt, valamint a zöld könyvre vonatkozó konzultáció kapcsán adott egyes válaszokban kiemelt gazdasági és politikai aggályokat, a Bizottság ebben a szakaszban nem javasolja további jogszabálytervezetek benyújtását a Szerződés 13. cikke alapján.

Mindazonáltal a Bizottság mélyrehatóan tanulmányozza majd a lehetséges új intézkedések relevanciáját és megvalósíthatóságát a jelenlegi jogi keret kiegészítése céljából. A tanulmány meg fogja vizsgálni azokat a nemzeti rendelkezéseket, amelyek túlmutatnak az EK-irányelvek követelményein a tagállamokban és egyes harmadik országokban. A jogszabályi és nem jogszabályi intézkedések vonatkozó érdemeit is figyelembe fogja venni. Összefoglalót készít továbbá a nemzeti szinten végrehajtott, különböző szakpolitikai megoldások költség–haszon elemzésére vonatkozóan. A tanulmány eredményeit 2006 őszén jelentetik meg. Erre az anyagra alapozva a Bizottság meg fogja vizsgálni a lehetséges új kezdeményezések megvalósíthatóságát a jelenlegi jogi keret kiegészítése céljából.

✓ A jelenlegi jogi keret kiegészítését célzó, lehetséges új kezdeményezésekre vonatkozó megvalósíthatósági tanulmány

3.3. A megkülönböztetésmentesség és a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség érvényesítése

A megkülönböztetés elleni jogszabályok főképp a hátrányos helyzetű személyek komplex jogvitában való részvételi készségétől és képességétől függnek. Egyértelműen fontos az egyéni jogok jogszabályi védelme, idővel pedig a nagy jelentőségű esetek elősegíthetik a szociális és kulturális változásokat.

Mindazonáltal a jogi szabályozás egymaga csak nehezen tudja leküzdeni az egyenlőtlenségnek az egyes csoportok által átélt összetett és mély gyökerekkel rendelkező formáit. Kedvező hatású intézkedések válhatnak szükségessé az esélyegyenlőségből ezidáig történelmileg kizárt embercsoportok által elszenvedett, tartósan fennálló egyenlőtlenségekért nyújtott kompenzációhoz.

Az EU tapasztalata a nemek közötti egyenlőség területén erősen azt sugallja, hogy az egyéni jogok védelmét kísérő intézkedésekkel kell támogatni a tartós változás elérése, valamint a mindenki számára ténylegesen megvalósuló esélyegyenlőség előmozdítása céljából. Ezt megerősítik azon tagállamok tapasztalatai, amelyek már többéves vagy egyes esetekben több

évtizedes tapasztalattal rendelkeznek a megkülönböztetés elleni jogszabályok nemzeti szintű végrehajtásában.

A nemek közötti esélyegyenlőség területén az EK-Szerződés 3. cikke (2) bekezdése alapján kialakult az „esélyegyenlőség általános érvényesítésének”[7] gyakorlata, melynek célkitűzése a nők és férfiak közötti esélyegyenlőség előmozdítása az EU összes vonatkozó szakpolitája tekintetében. Az EU rendelkezik továbbá némi tapasztalattal az esélyegyenlőség általános érvényesítése megközelítésének kidolgozását illetően a rasszizmus leküzdése[8] és a fogyatékkal élők integrálásának előmozdítása[9] terén.

Figyelemmel a megerősítésére, az Európai Alkotmányszerződés III-118. cikke új alapot biztosíthatna az EK-Szerződés korábbi 13. cikkében szereplő, az összes indok alapján történő megkülönböztetésre vonatkozó, az esélyegyenlőség általános érvényesítése megközelítésének kidolgozásához. E tekintetben említést érdemel az Alkotmányszerződés II-111. cikke is, amely újra megerősíti, hogy az európai intézményeknek és a tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk az Alapjogi Chartában megállapított jogokat és elveket (beleértve a megkülönböztetésmentességet) az EU-jog végrehajtása során.

A Bizottság kötelezettséget vállalt annak biztosítására, hogy az EU-jogszabályok és a szabályozásra vonatkozó javaslatok összhangban vannak az EU Alapjogi Chartájának rendelkezéseivel.[10] Ezen „átvilágítás” egyik eszköze a „hatásvizsgálat”, amelynek alá kell vetni minden új javaslatot, mielőtt azokat a Bizottság elfogadja. Az Alapjogi Charta tiszteletben tartásának ellenőrzésére szolgáló módszertant egy nemrégiben megjelent bizottsági közleményben határozták meg.[11]

A jobb átláthatóságnak és koherenciának, az esélyegyenlőség általános érvényesítésének, valamint egy integrált megközelítés kidolgozásának segítenie kell abban, hogy azok az esetek kapjanak hangsúlyt, amelyekben halmozott megkülönböztetés fordul elő, ezáltal pedig kedvező hatások várhatók a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség terén.

✓ A megkülönböztetésmentesség és a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség érvényesítését támogató eszközök kialakítása a vonatkozó EU-szakpolitikákban.

✓ Kétéves jelentések a fogyatékkal élők helyzetéről (az első jelentés 2005-ben esedékes).

3.4. Az innovatív és helyes gyakorlat támogatása és ismeretszerzés az ezekből leszűrhető tapasztalatok alapján

Összhangban a 3.3. szakaszban meghatározott esélyegyenlőség általános érvényesítésének megközelítésével, az Európai Bizottság célja annak biztosítása, hogy számos EU-finanszírozási eszköz járuljon hozzá a megkülönböztetésmentesség és a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség előmozdításához. Különösen a helyes gyakorlatok cseréjét, az együttműködést és a hálózatba szervezést igyekszik támogatni a nemzeti hatóságok, az

---

7 A nemek közötti egyenlőséget a COM(96) 67 a következőképpen határozza meg: „A nők és férfiak vonatkozó helyzetének, prioritásainak, igényeinek szisztematikus integrálása az összes szakpolitikába a nők és férfiak közötti esélyegyenlőség előmozdítása, valamint az összes általános szakpolitika és intézkedés mozgósítása céljából különösen az egyenlőség megteremtése érdekében abból a célból, hogy a tervezés időszakában aktívan és nyíltan tekintetbe lehessen venni a szakpolitikáknak és intézkedéseknek a nők és férfiak helyzetére gyakorolt hatását”.

8 Akcióterv a rasszizmus leküzdésére, COM(1998) 183., 1998.3.25.

9 „Equal opportunities for people with disabilities – a European Action Plan” (A fogyatékkal élő személyek esélyegyenlősége: európai cselekvési terv) COM(2003) 650., 2003.10.30.

10 SEC(2001) 380.

11 COM(2005) 172., 2005.4.27.

egyenlőséggel foglalkozó szakosított szervek, a megkülönböztetés áldozataival foglalkozó szervezetek és egyéb érdekelt felek között.

Az EQUAL közösségi kezdeményezés[12] által kidolgozott, a munkaerőpiaci megkülönböztetés megelőzését célzó innovatív megközelítésekre alapozva az Európai Szociális Alapnak ezen a területen egyre jelentősebb szerepet kell betöltenie. A Bizottságnak az Európai Szociális Alapból a 2007–2013-as új programozási időszakra vonatkozó támogatást illető javaslata különösen a hátrányos helyzetben lévő személyek társadalmi integrációjának megerősítésére és a megkülönböztetés leküzdésére összpontosít.[13]

A PROGRESS-program[14] kiegészíti majd az ESF keretében végzett munkát a nemek közötti egyenlőség és a megkülönböztetésellenesség terén tanulmányok finanszírozása, a tudatosság erősítése, a helyes gyakorlatok cseréje, a hálózatba szervezés, a monitoring és az értékelés révén. A PROGRESS-javaslat kellően figyelembe vette a megkülönböztetés leküzdésére[15], valamint a nemek közötti egyenlőség előmozdítására irányuló közösségi cselekvési programokból[16] nyert tapasztalatokat.

A jelenlegi Socrates-, Leonardo- és Ifjúság (Youth) –program folytatásaként az új generációs programok[17] a foglalkoztatás, képzés és ifjúság területén értékes hozzájárulást tehetnek a megkülönböztetésmentesség és a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség előmozdításához. Ezek azok a területek, amelyek profitálhatnának az EU hatodik és hetedik kutatási keretprogramjai keretében létrejött további összehasonlító kutatásból és tanulmányból[18]. Az EU pénzügyi támogatása az alapvető jogok, valamint a bevándorlás és menekültügy területén – beleértve az Európai Menekültügyi Alapot, valamint az INTI- és ARGO-programot – segíthet a megkülönböztetés leküzdésére irányuló erőfeszítések támogatásában, valamint a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség előmozdításában[19].

Kulcsfontosságú lesz a megkülönböztetéssel kapcsolatos adatok gyűjtésének javítása az EK megkülönböztetés elleni jogszabályai végrehajtásának ellenőrzése szempontjából. A Bizottság együtt fog működni a nemzeti hatóságokkal és egyéb érdekelt felekkel a megkülönböztetés elterjedtségének értékelését szolgáló, jobb statisztikai eszközök létrehozása céljából. 2006-ban megjelentet egy kézikönyvet, amely gyakorlati útmutatóul szolgál a megkülönböztetéssel kapcsolatos adatok gyűjtését illetően.

1997-es létrehozása óta a Európai Unió Rasszizmus- és Idegengyűlölet-megfigyelő Központja (EUMC)[20] fontos szerepet játszott az EU és a tagállamok rasszizmus- és idegengyűlölet leküzdésére irányuló erőfeszítései támogatásában. Az EUMC munkájára támaszkodva a Bizottság hamarosan javaslatokat terjeszt elő az új, Alapvető Jogok Ügynökségének létrehozására. Az Ügynökség feladatai várhatóan kiterjednek a kérdések széles körét illetően a tájékoztatásra és adatgyűjtésre, a politikai döntéshozók számára történő tanácsadásra, a civil társadalommal való együttműködésre, valamint a tudatosság erősítésére.

---

12 http://europa.eu.int/comm/employment_social/equal/index_en.cfm
13 COM(2004) 493., 2004.7.14.
14 COM(2004) 488., 2004.7.14.
15 http://europa.eu.int/comm/employment_social/fundamental_rights/policy/prog_en.htm
16 http://europa.eu.int/comm/employment_social/equ_opp/fund_en.html
17 COM(2004) 474 és COM(2004) 471., 2004.7.14.
18 http://europa.eu.int/comm/dgs/research/index_en.html
19 http://europa.eu.int/comm/justice_home/funding/intro/funding_intro_en.htm
20 http://eumc.eu.int/eumc/index.php

✓ A megkülönböztetés leküzdésére irányuló közösségi cselekvési program független értékelése (2005).

✓ A megkülönböztetéssel kapcsolatos adatok gyűjtéséről szóló kézikönyv megjelentetése (2006)

3.5. A tudatosság erősítése és az érdekelt felekkel való együttműködés

Az egyenlőségre vonatkozóan a kedvezőbb megközelítés elérését célzó, az e közleményben vázolt ütemterv előbbre vitele érdekében a Bizottság javasolja, hogy 2007 legyen a Mindenki Számára Biztosítandó Esélyegyenlőség Európai Éve. Az Európai Év segíteni fog a tudatosság erősítésében, a politikai figyelem e területre való összpontosításában, valamint a legfontosabb érdekelt felek mozgósításában. Az Év az alábbi négy kiemelt célkitűzésre fog összpontosítani:

- Jogok
- Elismerés
- Képviselet
- Tiszteletben tartás

Az Év a következők elérésére törekszik: tájékoztatni az embereket arról, hogy milyen jogaik vannak a megkülönböztetés elleni védelmet illetően az európai és a nemzeti jog szerint; a másságot az EU erősségeként ünnepelni; továbbá előmozdítani a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőséget a gazdasági, szociális, politikai és kulturális élet területén. A 2008-as Interkulturális Párbeszéd Európai Évével kapcsolatos kiegészítő jelleg és együttműködés különösen fontos lesz annak biztosítására, hogy a két európai év kölcsönösen támogassa egymást az alkalmazási terület és a támogatott intézkedések tekintetében. Adott esetben a Mindenki Számára Biztosítandó Esélyegyenlőség Európai Évének egyes fő üzenetei és témái átvihetők az Interkulturális Párbeszéd Európai Évébe.

A Bizottság meggyőződése, hogy szükség van az összes, európai és nemzeti szinten érdekelt fél bevonására a megkülönböztetésmentesség elvének EU-n belüli hatékony végrehajtásának biztosítása céljából. Ezért javasolja egy évente tartandó, magasszintű „Egyenlőség Csúcstalálkozó” megszervezését, amelyre meghívást kapnak miniszterek, az egyenlőséggel foglalkozó nemzeti szervek vezetői, európai szintű nem kormányzati szervezetek elnökei, az európai szociális partnerek és nemzetközi szervezetek képviselői. Erre az Egyenlőség Csúcstalálkozóra először 2007 elején kerülne sor, így egybeesne a Mindenki Számára Biztosítandó Esélyegyenlőség Európai Évének hivatalos megnyitásával.

A Bizottság különösen törekedni fog arra, hogy a munkaadókkal együtt dolgozzon a munkahelyi megkülönböztetésmentesség és a másság kezelésével foglalkozó szakpolitikák ösztönzése, illetve létrehozásának támogatása céljából. Az Európai Bizottság maga is munkaadó, így tudatában van a megkülönböztetés leküzdését, valamint az esélyegyenlőség előmozdítását célzó hatékony szakpolitika kialakításából eredő kihívásoknak. Az Európai Bizottság jelenleg a Nők és Férfiak Közötti Esélyegyenlőség Negyedik Cselekvési Programját hajtja végre, valamint nemrégiben egyedi kezdeményezéseket indított a fogyatékkal élők és az etnikai kisebbségek alkalmazásának előmozdítására.

✓ A Mindenki Számára Biztosítandó Esélyegyenlőség Európai Éve (2007).

✓ Évente tartandó, magasszintű Egyenlőség Csúcstalálkozó a legfontosabb érdekelt felek részvételével.

3.6. A megkülönböztetés és az egyes etnikai kisebbségeket érintő társadalmi kirekesztés leküzdésére irányuló különleges erőfeszítés

Az egyik fő kihívás, amellyel a kibővült Európai Unió szembesül, az etnikai kisebbségek szociális és munkaerőpiaci integrálását célzó koherens és hatékony megközelítés kidolgozásának szükségessége. A bővítés következtében nőtt az EU kulturális, nyelvi és etnikai sokfélesége. Ez a folyamat folytatódni fog Bulgária és Románia 2007-es csatlakozásával, valamint a Horvátországra és Törökországra vonatkozó csatlakozási tárgyalások tervezett megnyitásával.

Az egyik legaggasztóbb kérdés a romák helyzete. A Bizottság többször is kiemelte a tagállamokban, a tagjelölt országokban és a csatlakozó országokban élő roma közösségek nehéz körülményeit. Az EU költségvetéséből jelentős pénzügyi támogatási összegeket fordítottak különösen a romák helyzetének javítását célzó projektekre – beleértve a 100 millió eurót meghaladó PHARE-programból származó támogatást –. Mindazonáltal a romák továbbra is különösen nagymértékű kirekesztéssel és hátrányos megkülönböztetésel szembesülnek az oktatás, foglalkoztatás, lakhatás, az egészségügyi ellátás és egyebek területén. Ezen túlmenően az EU-nak megfelelő megoldásokat kell kidolgoznia az új bevándorlók, a kisebbségben lévő letelepedett bevándorlók és egyéb kisebbségi csoportok eltérő szükségleteit illetően.

Számos meglévő EU-szakpolitika és finanszírozási eszköz segíthet a nemzeti hatóságok és a civil társadalom kisebbségek integrálására irányuló erőfeszítéseinek a támogatásában. Jövőbeli kihívás lesz az összes érdekelt fél együttes erőfeszítéseinek támogatása ezen eszközök hatásának és hatékonyságának maximalizálása céljából.

Az EK megkülönböztetés elleni jogszabályai tiltják a faji vagy etnikai származás és vallás alapján történő közvetlen és közvetett megkülönböztetést. Az Európai Foglalkoztatási Stratégia összefüggésében a tagállamok ösztönzést kapnak, hogy olyan intézkedéseket dolgozzanak ki, amelyek nemzeti cselekvési terveik keretében a kisebbségek munkaerőpiaci integrációját segítik elő. Az EU társadalmi integrációra vonatkozó nyílt koordinációs módszere a szegénységre, valamint az etnikai kisebbségeket, a bevándorlókat és egyéb hátrányos helyzetű csoportokat sújtó kirekesztésre is összpontosít. Az EU pénzügyi támogatást nyújt ezen kihívások kezelésére az Európai Szociális Alap útján, beleértve az EQUAL közösségi kezdeményezést.

A szakpolitika e területre vonatkozó fejlesztésének támogatása céljából a Bizottság tervezi egy, a kisebbségek szociális és munkaerőpiaci integrálásával foglalkozó magasszintű tanácsadó csoport létrehozását. Ez a csoport, amely először várhatóan 2006 elején ülésezik, a politikai és üzleti élet, a civil társadalom és a nemzetközi közösség néhány korlátozott számú képviselőjéből fog állni.

✓ A kisebbségek szociális és munkaerőpiaci integrálásával foglalkozó magasszintű tanácsadó csoport.

3.7. Az EU-bővítés, harmadik országokkal fennálló kapcsolatok és nemzetközi együttműködés

Az EU-bővítés összefüggésében az emberi jogok tiszteletben tartásának elve – beleértve a kisebbségek tiszteletben tartását és védelmét – az EU-tagság úgynevezett „politikai kritériumainak” szerves részét képezi. Ezek az elvek a csatlakozó és a tagjelölt országokra (Bulgária, Románia, Törökország és Horvátország) vonatkozó uniós előcsatlakozási stratégia, valamint a Nyugat-Balkán egyéb országaira vonatkozó (Albánia, Bosznia-Hercegovina, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság, Szerbia és Montenegró) stabilizációs és társulási

folyamat középpontjában állnak. Ezen túlmenően a leendő tagországoknak meg kell felelniük a közösségi vívmányokban szereplő EU-jogszabályoknak a megkülönböztetés elleni küzdelem és az esélyegyenlőség területén.

A jelenlegi és a jövőbeli előcsatlakozási pénzügyi eszközök[21] továbbra is biztosítanak majd EU-finanszírozást a megkülönböztetésmentesség és az esélyegyenlőség előmozdítására azokban az országokban, amelyek EU-tagságra készülnek. Az EU-finanszírozás az uniós közösségi vívmányok végrehajtásához szükséges intézményi és adminisztratív kapacitás fejlesztésének is fontos eszköze.

A megkülönböztetésellenességgel és az emberi jogokkal kapcsolatos aggályok megjelennek az EU szomszédságpolitikájában, valamint a Jordániához, Moldovához, Marokkóhoz, Tunéziához, Ukrajnához, Izraelhez és a Palesztin Hatósághoz fűződő kapcsolatokra vonatkozó, első cselekvési tervekben is. Az EU és 78 afrikai, karibi és csendes-óceáni ország (AKCS) között 2000. június 23-án megkötött Cotonoui Megállapodás rögzíti[22] az aláírók kötelezettségét az emberi jogok tiszteletben tartásának biztosítására – amely a megállapodás egyik lényeges eleme[23] – , valamint különösen a származáson, nemi és faji hovatartozáson, nyelvi és vallási alapon történő megkülönböztetés összes formájának megszüntetésére vonatkozóan. A megkülönböztetésmentesség az EU és AKCS-partnerei közötti rendszeres politikai párbeszéd tárgyát képezi.[24]

Megkülönböztetésmentességgel – különösen a kisebbségek helyzetével – kapcsolatos kérdések gyakran felmerülnek az EU harmadik országokkal és nemzetközi szervezetekkel az emberi jogokról folytatott párbeszédei során. Az EU megkülönböztetésmentességre és esélyegyenlőségre irányuló pénzügyi támogatása a nem kormányzati szervezetek és nemzetközi szervezetek által harmadik országokban végrehajtott projektek számára az „Európai kezdeményezés a demokráciáért és az emberi jogokért” elnevezésű program, valamint egyes ázsiai, latin-amerikai, AKCS- és MEDA-országokkal folytatott együttműködési programok révén érhető el.

Az EU folytatni fogja az együttműködést az érintett nemzetközi szervezetekkel, beleértve az ENSZ-t, az Európa Tanácsot és az OECD-t. A megkülönböztetésmentességgel és az esélyegyenlőséggel foglalkozó nemzetközi szerződések és nyilatkozatok az EU-n belüli folyamatban lévő munka és az Unió harmadik országokkal fennálló kapcsolatainak fontos referenciakeretét képezik.

Az Európai Bizottság aktív szerepet tölt be az ENSZ-en belül a megkülönböztetésmentesség elve és az esélyegyenlőség előmozdításában. Aktívan tevékenységet folytat az 1995-ben a nemek közötti egyenlőségről megrendezett Beijingi Konferencia nyomon követésében. Hozzájárult a 2001-ben Durbanban megrendezett, rasszizmus elleni nemzetközi konferenciához. Jelenleg a fogyatékkal élők jogairól szóló új ENSZ-egyezménnyel kapcsolatos tárgyalásokon vesz részt az EU nevében. Az EU támogatja továbbá a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet olyan megfelelő munkaterv létrehozására irányuló erőfeszítéseit, amely magában foglalja az egyenlőség és a megkülönböztetésmentesség elvét.

✓ A megkülönböztetésmentesség és a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség támogatása a bővítés és a harmadik országokhoz fűződő kapcsolatok összefüggésében.

---

21 http://europa.eu.int/comm/enlargement/financial_assistance.htm

22 A Cotonoui Megállapodás 13. cikke.

23 A Cotonoui Megállapodás 9. cikke.

24 A Cotonoui Megállapodás 8. cikke.

✓ Együttműködés nemzetközi szervezetekkel a koherencia, kiegészítő jelleg és egyértelmű munkamegosztás biztosítása céljából.

4. KÖVETKEZTETÉS

E közlemény előremutató stratégiát vázol fel a megkülönböztetésmentesség és a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség EU-n belüli előmozdítására. A Bizottság 2006-ban fog beterjeszteni egy olyan közleményt, amely nagyobb részletességgel foglalkozik majd a nemek közötti egyenlőséggel.

E stratégia központi eleme az EU-n belüli megkülönböztetés elleni hatékony jogi védelem biztosítása. Ebbe beletartozik annak biztosítása, hogy az összes tagállam teljes mértékben átültesse a nemzeti jogba az EK megkülönböztetés elleni jogszabályait. Számos kiegészítő intézkedésre van szükség, különösen annak biztosítása érdekében, hogy az emberek tudatában legyenek jogaiknak, és érvényesíthessék az igazságszolgáltatáshoz való jogukat.

A személyes jogok jogszabályi védelmén túlmenően e közlemény egy, a megkülönböztetésmentesség és a mindenki számára biztosítandó esélyegyenlőség pozitív és aktív előmozdítását célzó stratégiát vázol fel. E stratégia hatékony végrehajtása az összes érdekelt fél és a széleskörű nyilvánosság részvételével megvalósuló, nagymértékű előrelépést jelent majd. Ezt az új megközelítést tükrözi az e közleményt kísérő javaslat, amelynek célja 2007-et a Mindenki Számára Biztosítandó Esélyegyenlőség Európai Éveként kijelölni.

A keretstratégia és a közleményben szereplő különféle kezdeményezések a Bizottság illetékes szolgálatainak folyamatosan ellenőrzése és értékelése alá esnek majd. Félévente szerveznek üléseket a nemzeti hatóságok, az egyenlőséggel foglalkozó szakosított szervek, a civil társadalmat képviselő szervezetek, a szociális partnerek és egyéb érdekelt felek részvételével a stratégia végrehajtásával kapcsolatban elért haladásra vonatkozó véleményük megismerése céljából. A közösségi cselekvési program keretében finanszírozott, jogi szakértőkből álló hálózat továbbra is ellenőrizni fogja az EK megkülönböztetés elleni jogszabályai nemzeti jogba való átültetésének helyzetét, valamint végrehajtását. Külső értékelők vizsgálják majd a megkülönböztetés leküzdésére irányuló közösségi cselekvési program, a jövőbeli PROGRESS-program és a Mindenki Számára Biztosítandó Esélyegyenlőség Európai Éve keretében támogatott intézkedések relevanciáját, hatékonyságát és hatását.